ALİ BİN ABDULLAH EL-ENDÜLÜSÎ (Ebü'l-Hasen İbni Ni'me)

Endülüs'te yetişen tefsîr, kırâat, hadîs ve fıkıh âlimlerinden. İsmi, Ali bin Abdullah bin Halef bin Muhammed bin Abdurrahmân bin Abdülmelik el-Belensî el-Endülüsî'dir. Künyesi Ebü'l-Hasen olup, İbn-i Ni'mediye meşhûr oldu. 490 (m. 1097) senesinden sonra Endülüs'ün Meriyye şehrinde doğdu. Daha küçük yaşta ilim öğrenmeye başladı, ilim tahsili için Kurtuba'ya gitti. Sonra Belensiye'ye yerleşti. 567 (m. 1172) senesi Ramazan ayında orada vefât etti.

Mâlikî mezhebi âlimlerinden olan Ali bin Abdullah'ın, fıkıh ve tefsîr ilimlerinde yüksek bir yeri vardı. Bu ilimleri çok iyi bilirdi. Arab dili ve edebiyatı ilimlerine dâir daha önce yazılmış eserlerin ma'nâlarını da ezberlemişti. Gayet fasih (açık) bir lisanla konuşurdu. Âlimlerin ve halkın yanında fazilet sahibi olan, hürmet ve saygı gösterilen bir zât idi. Vera'sı çoktu. Haramlardan ve şüphelilerden çok sakınırdı. Haram işlemek korkusundan mübahların çoğunu terk ederdi.

Ali bin Abdullah el-Endülüsî, önce Ebü'l-Hasen bin Şefi, Mûsâ bin Hamis el-Mukrî ed-Darîr ve İbn-i Bâşse'den ilim alıp Kur'ân-ı kerîmin kırâatini öğrendi. Arab dili ve edebiyatını Ebû Muhammed el-Batalyûsî'den, fıkıh ilmini de; Ebü'l-Velîd bin Rüşd'den ve Ebû Abdullah bin el-Hâc'dan tahsil etti. Ebû Muhammed bin İnâb'dan, İbn-i Mugîs'ten, Ebû Ali bin Sekkere'den ve daha birçok âlimden hadîs-i şerîf dinledi. Böylece çeşitli ilimlerde yüksek derecelere ulaştı. O, Şarkî Endülüs'te yetişen âlimlerin sonuncusu oldu. Kırâat ve fetvâ reîsliği onunla sona erdi. İnsanlar kendisinden çok istifâde etti. Başka memleketlerden birçok kimse gelip, kendisinden ilim öğrendi. Ebû Ca'fer bin Avnillâh el-Hassâr, kendisinden Kur'ân-ı kerîmin çeşitli kırâatlerini öğrenenlerdendir. İmâm-ı Zehebî, "Tabakât-ül-kurrâ" isimli eserinde ondan bahsetmektedir. "Tabakât-ün-nühât" adındaki eserde de zikredilmektedir.

İbn-ül-Ebbâr diyor ki, "O, kuvvetli bir ilme sahip olup, fıkıh ve tefsîr ilimleri ile Resûlullahtan gelen haberleri ve yolları ezberlemişti. Lisan ilminde en önde bulunuyordu. Fasîh konuşmada mahirdi. Vera' ve zühd sahibiydi. Âlimler ve câhiller yanında ta'zim görürdü. Belensiye hatîbliğine ta'yîn edilmişti. Kırâat ve fetvâ işleri reîsliği onunla sona erdi. Birçok kimse kendisine gelip, ilminden istifâde ettiler."

Kıymetli eserler bıraktı. Tefsîr ilmine dâir yazdığı "Reyy-üz-zam'ân fî tefsîr-il-Kur'ân" adındaki eseri, birçok büyük cildler halindedir. Ayrıca "El-Îmân fî şerh-i Sünen-in-Nesâî" adında, hadîs ilmine dâir kıymetli bir eseri daha vardır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-7, sh. 134

2) Şezerât-üz-zeheb cild-4, sh. 223

3) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 171

4) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-1, sh. 407

5) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 23